

än att inneha en bostad i stad eller samhälle och en sommarbostad på landet, bor i en fastighet på landsbygden året runt och reser till och från arbetet. Bedömningen av bostadsfastighetens pantvärde kan därför, bl. a. av anförda skäl, numera göras mera realistiskt än tidigare enär relaterade utveckling ger större säkerhet för stadigvarande användning av bostaden även om jordbruket som sådant upphör eller sammanlægges med annan brukningsenhet.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte

dels uttala att lantbruksnämndernas prövning i samband med bostads- eller förbättringslån till jordbruksfastighet må utgå,

dels anhålla om utfärdande av nya anvisningar beträffande bostadslåneärenden i fråga om jordbruksfastighet i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 25 januari 1967

Rune Gustavsson (cp)

i Alvesta

Torsten Gustafsson (cp)

i Stenkyrka

Nr 455

Av herr Lorentzon m. fl., om samordning och utveckling av skogsnäringens forskningsarbete.

I årets finansplan (bilaga I sid. 15) påpekas att den faktiska exporten av råvaror och halvfabrikat som trävaror, massa, malm och papper inte följt långtidsutredningens trendlinje, enligt vilken utförseln år 1967 skulle bli åtminstone 500 å 600, alternativt 800 å 900 miljoner kronor högre i löpande priser än den nu beräknas till. Exporten av dessa produkter hade en väsentligt gynnsammare utveckling under 3-årsperioden 1961—1964 då den ökade i volym med i runt tal 30 % motsvarande ca 1½ miljard kronor, medan volymutvecklingen för varugruppen som helhet under 3-årsperioden 1964—1967 beräknas i det närmaste få karaktären av stagnation. Vidare heter det:

»Emellertid förefaller det för närvarande orealistiskt att utrikesbalansen snabbt skall kunna återställas på detta 'lättköpta' sätt. En ytterligare ökning av exportvolymen förutsätter ett ökat utbud av mera bearbetade produkter.»

Tilläggs kan att den svenska skogsindustrien, d. v. s. papper och trävaror, under långa tider svarat för den större delen av vårt lands exportvolym och inkomst. Verkstadsindustrien har dock under senare år blivit den mera be-

tydelsefulla på detta område. Orsakerna till att verkstadsindustrin undanträngt skogsindustrin i ett fall som detta är framför allt att verkstadsindustrin utvecklats på ett effektivare sätt, speciellt då det gäller forskningen.

Ur skogen som råvara skulle säkerligen med en mera avancerad och samordnad forskning kunna framställas nya konsumtionsvaror och därmed ökade sysselsättningsmöjligheter skapas. Experter på området som professor Börje Steenberg, föreståndare för Träforskningscentrums papperstekniska avdelning och för tekniska högskolans institution för pappersteknik, hävdar att Sverige i motsats till andra länder saknar en integrerad branschorganisation för hela skogsindustrin, samt att forskningssidan icke har en gemensam organisation. Samme forskare påpekar att trä- och skogsforskningen mest sysslar med gradvisa förbättringar av redan existerande metoder. Där emot saknas det djärva experimenterande som kan leda till radikalt nya idéer och till framställandet av nya produkter.

Andra länder är på detta forskningsområde långt före vårt land. Tidningen SIA, som ägnat denna fråga stor uppmärksamhet, har i artiklar noterat att en cellulosafabrik i Norge producerar en fjärdedel av världens vanillinbehov samt att i Amerika framställs som biprodukter skumningsmedel bl. a. för olje- och cementindustriens behov.

Även i vårt grannland Finland ägnas den träkemiska forskningen stort intresse. Nobelpristagaren professor Artturi Virtanen, chef för och grundare av biokemiska institutet, har slagit en hel värld med häpnad genom sina senaste forskningsrön. Det gäller framställning av foder för nötkreatur. Enligt artikel i Dagens Nyheter den 19/12 1966 har professor Artturi Virtanen genom sin forskning definitivt visat att både protein och kolhydrater i kreatursfodret kan ersättas.

Kon kan i en kemisk fabrik i vommen själv framställa det för människor-na livsnödvändiga proteinet. Men än märkligare: 30—40 procent av kons foder kan fås från skogen. Kon, denna mänskighetens stora livsmedelsfabrik, kan för sin produktion av mjölk och kött nyttiggöra en del av cellulosaindustriens avfallsprodukter, de så kallade 0-fibrerna, som i både Sverige och Finland utgör naturvårdsproblem, då de via fabrikernas avlopp svårt förorenar våra sjöar och vattendrag.

Den träkemiska forskningen över huvud taget synes vara betydligt mer utvecklad och framskriden i Finland än vad fallet är i vårt land. Detta torde bl. a. vara ett resultat av att skogsindustrierna i Finland har ett gemensamt finansierat forskningscentrum (Centrallaboratorium AB), som drivs med anslag från staten. Vid utgången av år 1965 var antalet anställda 228, varav 58 forskare. Kontakten med industrien uppehålls genom verksamhet inom 18 tekniska kommittéer samt vid ett årsmöte med representanter för fabrikslaboratorierna. Vidare får laboranter och forskare från industrien arbeta på centrallaboratoriet och göra sig förtrogna med verksamheten där. Forskningsarbetet är uppdelat på 13 avdelningar för oorganisk kemi, organisk

kemi, biokemi, kokning och blekning, cellulosa kemi, cellulosaanalys, slipmassa, papper, kartong, förpackning, malning och styrkeprovning, fiberanalys samt fysik.

Den viktigaste frågan inom cellulosa forskningsprogrammet 1965 gällde strävandena att höja utbytet inom sulfatprocessen genom tillsats av polysulfid. Försök genomfördes i både laboratorie- och fabriks skala, varefter ett omfattande analysarbete vidtog. Ett intensivt arbete har även nedlagts på sulfitavlutens användningsmöjligheter. Ett annat projekt, som ägnas särskild uppmärksamhet, är framställning och analys av s. k. dissolvingmassor för tillverkning av syntetiska fibrer. På det biokemiska området fortsatte provning av olika preparat för slembekämpning, varvid man numera försöker undvika användningen av kvicksilverpreparat. Bland forskningsprojekten av kemisk karaktär kan även nämnas undersökningar av rökgaser och vattendrag, undersökningar rörande harts och lignin samt därmed besläktade föreningar och andra i cellulosan ingående ämnen.

Att Finland varit så framträdande på exempelvis boardtillverkningsområdet får nog ses som ett resultat av dess framskridna och samordnade forskning.

Den i och för sig omfattande forskningen inom den svenska skogsindustrin ägnas i huvudsak gradvisa förbättringar av redan existerande metoder. Det gemensamma utnyttjandet av forskningsrön är inte på långt när utbyggt. Vissa bolag bedriver ingen egen forskning alls utan bygger helt på sin massaproduktion.

Ett av de hittills utnyttjade råvarumaterialen är ligninet. Årligen rinner bort i våra vattendrag eller bränns ungefär 12 milj. ton av denna råvara. Frånsett detta materiella slöseri förorsakar industriutsläppen av lut, massa m. m. skador på vattenbestånden, gör fisken hälsovådlig och förorenar luften. Det är en stor nationalförlust att ligninet inte utnyttjas inom den kemisk-tekniska industrien.

Med sikte på betydligt större enheter pågår, då det gäller massa och papper, en omfattande strukturrationalisering inom skogsindustrin. Flera mindre fabriker läggs ned, de anställda blir i stor utsträckning arbetslösa, samhället måste träda emellan. De större enheter som bygges kommer till följd av omfattande rationaliseringsåtgärder och tekniska förbättringar att sysselsätta en förhållandevis liten arbetsstyrka. Det talas numera om konjunkturdämpning och skärpt konkurrens för den svenska skogsindustriens exportvaror. Samtidigt bedriver dock de privata skogsbolagen en omfattande kapitalexport till en rad länder för bl. a. byggandet av massafabriker i Kanada med en framträdande export på Europa i konkurrens med svensk massa. Den privata skogsindustrin har under många år inhöstat jättestatistiska profiter på sin massaproduktion, arbetarna tillhör dock fortfarande landets låglönegrupper.

De stora profitterna för de privata skogsbolagen under år som gått

har säkerligen varit den bärande orsaken till att den träkemiska forskningen eftersatts. En intensifierad träkemisk forskning bedriven efter tidsenliga linjer skulle ge möjligheter till en mera differentierad skogsindustri. Framför allt skulle detta ha sin stora betydelse i Norrland, där produktionen fortfarande i alltför stor utsträckning gäller råvara och halvfabrikat. Skogen är inte endast Norrlands utan hela vårt lands största och i längden viktigaste naturtillgång.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 185/1964 om lokaliseringpolitiken (sid. 180) hette det bl. a.: »En avgörande förutsättning för en fortsatt snabb standardstegring är att vårt näringsliv anpassas och utvecklas efter det moderna samhällets krav. Ny teknik, nya produktionsprocesser och nya varor kommer att skapa nya företag och marknader.»

För att på ett effektivare sätt kunna framställa nya konsumtionsvaror ur skogen som råvara och därmed skapa nya sysselsättningsmöjligheter samt förbättra landets handelsbalans erfordras en målmedveten, intensifierad och samordnad forskning.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning rörande samordning och utveckling av skogsnäringens forskningsarbete i enlighet med vad i denna motion anförts.

Stockholm i januari 1967

Gustav Lorentzon (k)

Henning Nilsson (k)

Gösta Andersson (k)

Sven Hector (k)
